

15/6/2016
pag. 11

Haat en liefde voor de wetenschapper Tolkien

Tessa de Wekker

Leiden * Met 'In de Ban van de Ring' en 'De Hobbit' werd hij wereldberoemd. Maar dat het schrijven van fictie eigenlijk maar een hobby van Tolkien was, weten veel mensen niet. Officieel was hij hoogleraar Engelse taal- en letterkunde aan de universiteit van Oxford. „Tolkien verdiende zijn geld met het geven van colleges”, zegt Thijs Porck, docent Engelse taal en cultuur aan de Universiteit Leiden. Hij is medeorganisator van het congres 'Tolkien among scholars', dat zaterdag wordt gehouden. Tolkien (1892-1973) specialiseerde zich in het vroegmiddeleeuws Engels. Zijn wetenschappelijke werk is onlosmakelijk verbonden met zijn fictie. „Hij haalde de inspiratie voor zijn boeken uit zijn werk”, vertelt Porck. „Eigenlijk is zijn fictie een vervolg op zijn wetenschappelijke werk. Wat hij wetenschappelijk niet kon verklaren, daar ging hij met zijn fictie verder op in.”

Ent

Porck noemt 'Ent' als voorbeeld. „Dat betekent reus in het Oudengels. Maar niemand weet hoe die reuzen eruit moeten hebben gezien. Daar zijn geen plaatjes van. Tolkien bedacht dat het misschien wel wandelende bomen waren geweest.” Zo werden de Enten een wandelend bomenvolk in 'In de Ban van de Ring'. Tolkien gebruikte in zijn boeken meer woorden uit het Oudengels. Orc, aardmannen in De Hobbit, bijvoorbeeld. „In 'In de Ban van de Ring' gebruikt Tolkien ook allerlei Oudengelse dichtvormen. De meeste mensen slaan zijn gedichten over, maar dat moeten ze niet doen. Ze zijn prachtig”, zegt Porck. Zonder zijn wetenschappelijke kennis had Tolkien zijn boeken nooit kunnen schrijven. Toch kreeg hij in zijn tijd veel kritiek van collega-wetenschappers. Ze vonden dat hij zijn tijd verdedde met het schrijven van fictie. In zijn veertig jaar als professor schreef Tolkien namelijk amper dertig weten-

schappelijke artikelen en geen enkel wetenschappelijk boek. „De publicatiedruk voor wetenschappers lag toen een stuk lager”, zegt Porck lachend. „Al je nu als hoogleraar zo weinig zou publiceren, word je de laan uit gestuurd. Gelukkig lag dat toen anders, anders hadden we zijn boeken niet gehad.”

Elfentaal

Porck organiseert het congres van zaterdag samen met de Nederlandse Tolkienvereniging Unquendor, in het kader van het zevende lustrium. Die naam komt uit de door Tolkien ontwikkelde elfentaal Quenya. 'Unque' staat voor holte en 'ndor' voor land. Unquendor betekent dus 'Hol(te)land'. Maar liefst 180 deelnemers uit binnen- en buitenland hebben zich aangemeld. Sprekers gaan in op de vraag hoe Tolkien zich liet inspireren door zijn wetenschappelijke inzichten. Ook wordt stilgestaan bij de vraag hoe wetenschappers tegenwoordig tegen Tolkien aankijken. „Sommige houden van hem, andere haten hem”, zegt Porck. Hij zelf is een van de liefhebbers. Als kind las hij de boeken van Tolkien al. „Veel mensen vragen zich af of je Tolkien wel moet bestuderen op de universiteit. Ik snap dat wetenschappelijke wantrouwen wel, want zijn verhalen gaan over elfen en trollen. Niet bepaald hoogdravende onderwerpen. Maar wel razend populair. De vraag waarom zoveel mensen houden van zijn werk vind ik zeker wetenschappelijk relevant.” Tolkien als onderwerp van wetenschappelijk onderzoek is hot momenteel. Er bestaan zelfs wetenschappelijke tijdschriften over de man. Porck geeft dit semester een mastercursus over het werk van de Britse schrijver. „Ik gebruik Tolkien als een portaal naar middeleeuws Engelse literatuur. Veel studenten zijn verbaasd hoeveel Oudengelse woorden ze al kennen uit het werk van Tolkien. Via Tolkien, maar ook bijvoorbeeld Game of Thrones, kun je het vakgebied tot leven brengen.”